

LES 9

SUBSTANTIVUM, CONSONANTSTAMMEN

A. GRAMMATICA

Van de meeste Latijnse substantiva eindigt de stam op een consonant. Vaak, maar lang niet altijd, is de stam van deze substantiva gelijk aan de nominativus singularis. Altijd is de stam gelijk aan de genitivus singularis minus de uitgang -is. Om die reden geeft het lexicon van deze woorden behalve de nominativus singularis ook de genitivus singularis en daarom is het ook een goede gewoonte om bij het leren van Latijnse substantiva behorende tot deze declinatie altijd zowel de nominativus als de genitivus in het geheugen te prenten.

Als voorbeeld voor de verbuiging van masculina geven we consul 'consul', voor de neutra caput 'hoofd'. De verbuiging van de feminina is gelijk aan die van de masculina.

	Singularis	Pluralis
Nominativus	consul	consules
Genitivus	consulis	consulum
Dativus	consuli	consulibus
Accusativus	consulem	consules
Ablativus	consule	consulibus
Nominativus	caput	capita
Genitivus	capitis	capitum
Dativus	capiti	capitibus
Accusativus	caput	capita
Ablativus	capite	capitibus

Opmerkingen:

1. Het geslacht van de consonantstammen (derde declinatie) is lang niet altijd aan de vorm van het woord te zien. Toch zijn er verschillende groepen met een
-

bepaalde uitgang, die eenzelfde geslacht hebben. Daarvoor bestaan een groot aantal regels. Enkele daarvan zijn:

1. De woorden op -us -oris, -us -eris, en die op -men -minis zijn neutra;
 2. die op -tas -tatis, -tus -tutis en bijna alle op -do -dinis, -go -ginis en -io -ionis zijn feminina.
 3. die op -os, -or en -er zijn masculina.
3. Enige afwijkende vormen:
- Iuppiter (Iov-pater) – Iovis – Iovi – Iovem – Iove.
 bos (rund), bovis, bovi enz.; maar gen. plur. boum, dat, en abl. plur. bobus of bubus
 requies (rust), requietis, requieti enz.; maar acc. sing. requiem.

B. VOCABULARIUM

arbor, oris, f.	boom	quies, etis, f.	rust
dolor, oris, m.	pijn, smart	requies, etis, f.	”
victor, oris	overwinnaar	virtus, utis	moed, deugd
dux, ucis	aanvoerder, gids		(mannelijke eigenschap)
pax, acis, f.	vrede	genus, eris	geslacht, soort
lex, egis, f.	wet, wetsbepaling	litus, oris	strand
frater, tris	broeder	carmen, inis	lied
mater, tris	moeder	nomen, inis	naam
pater, tris	vader	bos, ovis	rund (koe, os)
aetas, atis	leeftijd, tijd		
miles, itis	soldaat		

C. OEFENING

1. Templa puellae ornant.
2. Templa dei habitant.
3. Homines virtus ornat.
4. Sapientiam viri laudo.
5. Viri boves immolant.
6. Bovem agricolae immolant.
7. Pueri viri consilio obtemperabunt.
8. Puerum nautae vocant.

-
9. Pacem armis non servabis.
 10. Pax hominibus grata est.
 11. Carmina pulchra poetae laudavimus.
 12. Milites romani cum multis populis et in multis terris pugnaverunt.
 13. Nomina multorum fluviorum Europae pueris et puellis nota sunt.
 14. Milites in pace agros incolarum vastaverant.
 15. Puero carmina poetae clari dabimus.
 16. Post¹ pugnam multa corpora militum in campo erant.
 17. Gaudium interdum² doloris magni principium est.
 18. Nomina insularum et arborum sunt feminina vel³ feminini generis, quia⁴ verba „insula” et „arbor” feminina sunt.
 19. Patrum et matrum gaudium erat magnum.
 20. Liberi patri et matri obtemperant.
 21. Multi poetae de aetate aurea⁵ narrant.
 22. Victoria erat in virtute militum et in consilio ducis.
 23. Militibus gladii et hastae non erant.
 24. Multae virtutes regi sunt; duci magna gloria est.
 25. Vita Socratis⁶ hominibus est sapientiae documentum⁷.
 26. Milites capita victorum coronis ornabant.
 27. Romani muros oppidorum magnis et duris lapidibus aedificabant.
 28. Cur legibus non obtemperavistis?
 29. Iovi magnam copiam boum victores immolaverunt.
 30. Victoria regis multis hominibus gaudio erat.
 31. Post proelium miles nuntiavit: „copias romanas superavimus”.
 32. Primo⁸ homines in agris habitabant; silvae erant deorum templa. Postea⁹ homines in oppidis habitabant et regibus obtemperabant. Reges dis templa pulchra aedificabant.

1 post c. acc. = achter, na.

2 interdum = soms.

3 vel = of.

4 quia = omdat.

5 aureus = gouden.

6 gen. van Socrates.

7 documentum = voorbeeld, toonbeeld.

8 primo = eerst.

9 postea = daarna, later*.

33. Caesar multos annos cum populis Galliae pugnavit. Copias Gallorum multis proeliis superavit. Interdum victoria, Gallorum territus¹ copias in castra reduxit². Etiam cum Germanis pugnavit. Magnus erat numerus Germanorum, sed Caesarem non terrebant³. Magno proelio Caesar Germanos fugavit⁴ et agros Germanorum vastavit. Attamen⁵ e terra Germanorum in Galliam cessit⁶.

1 territus = verschrikt.

2 (hij) voerde terug.

3 zij verschrikten.

4 fugare, op de vlucht drijven.

5 toch.

6 (hij) trok terug.
